

บทที่ 3

มาตรการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตในประเทศไทย

การแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต เป็นการกระทำที่มีหลายลักษณะดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ซึ่งการกระทำบางลักษณะอาจเป็นความผิดตามกฎหมายของไทยในปัจจุบัน ขณะที่การกระทำบางลักษณะยังไม่มีกฎหมายมาควบคุมหรือกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดหรือไม่ ทั้งประเทศไทยยังไม่มีบทกฎหมายเฉพาะที่จะนำมาบังคับใช้กับการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตโดยตรงหากเกิดการกระทำดังกล่าวขึ้น จึงจำเป็นต้องศึกษาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในปัจจุบันเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการกระทำดังกล่าวถึงความเป็นไปได้ในการนำมาบังคับใช้ สิ่งที่ต้องคำนึงคือ กฎหมายที่มีอยู่ครอบคลุมเพียงพอและเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อลงโทษผู้แสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตและคุ้มครองเจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลหรือไม่ เพื่อให้เห็นภาพของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องและอาจจะนำมาบังคับใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงขออธิบายดังต่อไปนี้

3.1 การนำประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต

รูปแบบของการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตนั้นเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยการกระทำที่หลากหลาย เช่น การทำขึ้นซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอม, การครอบครองโอนย้ายซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่น, การทำขึ้น โอนย้าย ครอบครอง เครื่องมือทำสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอม การนำสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นไปแสวงหาประโยชน์ เช่น การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายโดยมีเจตนาที่กระทำหรือสนับสนุน ยุยงการกระทำผิดกฎหมาย การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อให้ได้สินค้าบริการ เพื่อก่ออาชญากรรม นำข้อมูลไปขาย

การจะวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่นั้นต้องคำนึงถึงโครงสร้างความรับผิดทางอาญาซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ตามลำดับคือ พิจารณาว่า

1. มีการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิด ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ ซึ่งพิจารณาได้จากบทบัญญัติของบทกฎหมาย องค์ประกอบของความผิดอาญาโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น องค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายนอกประกอบด้วยผู้กระทำ การกระทำ กรรมของการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างการทำกระทำและผล และในบางกรณีอาจมีส่วนพิเศษอื่นๆที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การกระทำโดยใช้อาวุธ ในเวลากลางคืน เป็นต้น ส่วนองค์ประกอบภายในอื่น ๆ เช่น มูลเหตุชก จูงใจ กล่าวโดยสรุปคือ ต้องมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้น ๆ เป็นความผิด มีการลงมือกระทำ ความผิดตามกฎหมาย และเป็นการกระทำโดยเจตนาเว้นแต่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาท ถ้ามีการกระทำที่ครบตามนี้แล้วก็พิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้น

2. มีอำนาจกระทำ หรือเหตุยกเว้นความรับผิดหรือไม่ การกระทำจะเป็นความผิดกฎหมาย ก็ต่อเมื่อไม่มี "เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจได้"

เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจทำได้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นได้แก่ การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย และความยินยอมของผู้เสียหายโดยบริสุทธิ์ใจในการกระทำความผิดบางลักษณะ ซึ่งอาจทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การทำแท้งโดยหญิงผู้นั้นยินยอม หรือการพรากรผู้เยาว์ที่เต็มใจ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีในเรื่องความยินยอมของผู้เสียหายนี้อาจารย์ ดร. คณิต ณ นคร มีความเห็นที่ต่างออกไปว่าความยินยอมของผู้เสียหายตามกฎหมายของเราไม่เป็นอำนาจกระทำได้เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้แต่อย่างใด

นอกจากนี้เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจทำได้ยังปรากฏอยู่ในกฎหมายอื่น ๆ ได้แก่ ความจำเป็นตามกฎหมายแพ่งในกรณีการป้องกันต่อทรัพย์ และการทำลายทรัพย์เพื่อบำบัดภัยสาธารณะ อันฉุกเฉิน การใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตน การใช้อำนาจทำโทษ การใช้อำนาจจับกุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น ทั้งนี้โดยสรุปหากมีบทบัญญัติของกฎหมายใดที่ให้อำนาจผู้กระทำ บทบัญญัตินั้นก็คืออำนาจกระทำได้ในความหมายของประมวลอาญานั้นเอง

3. ประการต่อมาต้องพิจารณาว่ามีเหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษให้แก่ผู้กระทำหรือการกระทำนั้นๆหรือไม่ หมายถึงกรณีที่มีการกระทำผิดแต่กฎหมายยกเว้นโทษให้เนื่องจาก การกระทำผิดนั้นไม่ได้เกิดจากความชั่วร้ายของผู้กระทำ และการลงโทษผู้กระทำสำหรับการกระทำผิดนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ซึ่งเหตุยกเว้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญานี้ ได้แก่ การกระทำผิดด้วยความจำเป็น การกระทำตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงาน การกระทำผิดเด็ก การกระทำผิดของบุคคลวิกลจริต การกระทำผิด

อันเกิดจากความมีนเมา และการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา เหตุยกเว้นโทษเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาเป็นประการสุดท้าย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตนั้น ประกอบด้วยการกระทำบางอย่างที่โดยสภาพแล้วเป็นการกระทำความผิดในตัวเองแล้วส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต ในส่วนต่อไปนี้จะผู้วิจัยจะขออธิบายถึงรูปแบบของการกระทำในการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตที่อาจเป็นความผิดดังกล่าวและบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรนำมาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการนำมาบังคับใช้กับการกระทำที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต ดังต่อไปนี้

3.1.1 การได้มา การทำขึ้น ครอบครอง จำหน่ายสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือช่วงที่ 1 คือ การได้มาซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่น การทำขึ้นซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอม การมีสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นไว้ในครอบครอง การจำหน่ายสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่น การกระทำในช่วงที่ 1 นั้น อาจเป็นไปโดยวิธีที่ชอบด้วยกฎหมายหรือวิธีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ และช่วงที่ 2 คือ การเอาสิ่งแสดงตัวบุคคลของอื่นไปแสวงหาประโยชน์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 ในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการอธิบายรูปแบบของการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตที่เป็นการกระทำความผิดในช่วงที่ 1 และบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งควรนำมาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการนำมาบังคับใช้ในกรณีนั้น ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กรณี ดังต่อไปนี้

3.1.1.1 การได้มาซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การได้มาซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นแบบธรรมดา เช่น การขโมยกระเป๋าใส่ตังค์ การแอบดู หรืออาจใช้การหลอกล่อโดยใช้วิธีการทางจิตวิทยา เช่น การหลอกล่อผ่านจดหมายโดยที่ผู้กระทำผิดได้ส่งจดหมายไปถึงบุคคลที่น่าจะถูกหลอกล่อได้ง่ายเพื่อให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรืออาจใช้การโทรศัพท์แทนการส่งจดหมาย ยกตัวอย่างเช่น ผู้กระทำผิดอาจส่งจดหมายหรือโทรศัพท์โดยอ้างว่าบุคคลนั้นได้รับรางวัลเป็นเงินสดหรือพวกเขาต้องการที่จะบริจาคเพื่อเป็นการกุศล นอกจากนี้ยังมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การโจมตีด้วยไวรัส การแฮกข้อมูลผ่านโทรศัพท์ Phishing เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์แอบลักบัตรเครดิตจากจดหมายที่ตนมีหน้าที่คัดแยก โดยจดหมายดังกล่าวเป็นจดหมายจากธนาคารที่ส่งบัตรเครดิตแก่ลูกค้าของตน ในกรณีที่ลูกค้าไม่ประสงค์ไปรับบัตรเครดิตเองที่ธนาคาร จึงขอให้ธนาคารส่งบัตรมาให้ทางจดหมาย

ประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันของประเทศไทยไม่ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการกระทำนี้โดยตรง แต่เป็นการนำบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้กับรูปแบบการกระทำเป็นกรณี ๆ เช่น การขโมยกระเป๋าสตางค์หรือการขโมยบัตรเครดิตจากจดหมาย ก็ใช้กฎหมายในความผิดฐานลักทรัพย์ การหลอกล่อโดยอาศัยหลักการทางจิตวิทยา ใช้กฎหมายเรื่องฉ้อโกง การโจมตีด้วยไวรัส ใช้พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญาก็ไม่สามารถนำมาใช้กับการได้มาซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยไม่ชอบได้ทุกกรณี เช่น การแอบดูข้อมูลในใบสมัครงานของผู้อื่นโดยเขาไม่ยินยอม เพื่อที่จะนำไปใช้โดยทุจริต

ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความผิดสำหรับบังคับใช้กับการได้มาซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยไม่ชอบครบคลุมแล้วหรือไม่ ซึ่งจะศึกษาในบทต่อไป

3.1.1.2 การทำขึ้นซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอม

การทำขึ้นซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอมเป็นรูปแบบของการกระทำผิดในชั้นตอนที่ 1 ของการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต การทำขึ้นซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอม หมายถึงการทำสิ่งแสดงตัวบุคคลขึ้นโดยที่ไม่มีสิ่งแสดงตัวบุคคลที่แท้จริง หรือทำสิ่งแสดงตัวบุคคลขึ้นเพื่อแสดงว่าสิ่งแสดงตัวบุคคลนั้นเป็นสิ่งแสดงตัวบุคคลที่แท้จริง ในที่นี้ข้าพเจ้าขอกล่าวถึงเฉพาะการกระทำอย่างหลังซึ่งเป็นการทำขึ้นซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นที่มีอยู่แล้ว โดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย

ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอม โดยสามารถปลอมได้ง่ายและราคาไม่แพง โดยมีวิธีการต่างๆ เช่น การปลอมบัตรเครดิตโดยใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า Wedges หรือเครื่องสกินเมอร์ (Skimmers) ซึ่งเป็นเป็นเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็ก ใช้งานโดยแบตเตอรี่ ซึ่งมีคุณสมบัติในการอ่านและการคัดลอก(Copy) แถบแม่เหล็กบนหลังบัตรเครดิตหรือบัตรกดเงินอัตโนมัติ (ATM card) ที่รูดผ่านเครื่องสกินเมอร์ หลังจากคัดลอกแล้วสามารถนำไปเขียนในแถบแม่เหล็กใหม่โดยดาวโหลดเข้าไปในเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโอนย้ายไปที่บัตรที่ยังไม่ได้ใส่ข้อมูลลงไป (Blank card) ทำให้สามารถสร้างบัตรปลอมที่มีข้อมูลเหมือนบัตรจริงทุกประการ เครื่องสกินเมอร์มีหลายขนาด และได้พัฒนาขนาดให้เล็กลงเพื่อความสะดวกในการใช้ ปัจจุบันมีขนาดเท่าเครื่องติดตามตัว(Pager) อีกวิธีคือการเจาะ

ข้อมูลแอบลักลอบเข้าสู่ระบบโทรศัพท์ โดยนำสายโทรศัพท์ไปแอบเกี่ยวไว้ตามตู้ชุมสายตามห้างสรรพสินค้าหรือจุดที่เห็นมีผู้คนไปใช้บัตรเครดิตรูดซื้อของจำนวนมาก เมื่อได้ข้อมูลตามที่ต้องการแล้วจะนำข้อมูลดังกล่าวไปแปลงข้อมูลลงในบัตรเพื่อทำปลอมขึ้นมาใหม่ ซึ่งสามารถใช้ได้เหมือนบัตรจริง นอกจากกรณีดังกล่าวมาแล้ว การปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคลยังสามารถทำได้กระทั่งไปถึงการผ่าตัดแปลงหน้าให้เป็นเหมือนบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคลอย่างหนึ่ง ซึ่งกรณีนี้อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันของประเทศไทยได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคลในหลายมาตรา ดังนี้คือ มาตรา 264 วรรค 1, 265, 266, 269/1 ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

1. การปลอมเอกสาร "มาตรา 264 ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดเติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริงหรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสารต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

2. การปลอมเอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการ "มาตรา 265 ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิ หรือเอกสารราชการต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท"

3. การปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ บัตรเงินฝาก "มาตรา 266 ผู้ใดปลอมเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ

(๒) พันຍกรรม

(๓) ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ หรือใบสำคัญของใบหุ้นหรือใบหุ้นกู้

(๔) ตั๋วเงิน หรือ

(๕) บัตรเงินฝาก

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท"

4. การปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ "มาตรา 269/1 ผู้ใดทำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่แท้จริง โดยประการที่น่า จะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือ

ประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่แท้จริง หรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

ความหมายของคำว่า“บัตรอิเล็กทรอนิกส์” กำหนดไว้ในมาตรา 1(14) ดังนี้

“มาตรา 1 (14) “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า (ก) เอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไว้ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสงหรือวิธีการทางแม่เหล็กให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลขบัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใดทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า (ข) ข้อมูล รหัส หมายเลขบัญชี หมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือทางตัวเลขใด ๆ ที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ โดยมีได้มีการออกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดให้ แต่มีวิธีการใช้ในการทำงานเดียวกันกับ (ก) หรือ (ค) สิ่งอื่นใดที่ใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของ

1. การปลอมหนังสือเดินทาง “มาตรา 269/8 ผู้ใดทำหนังสือเดินทางปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เต็มหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขโดยประการใด ๆ ในหนังสือเดินทางที่แท้จริง หรือประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในหนังสือเดินทางโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นหนังสือเดินทางที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

ตามกฎหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าสิ่งแสดงตัวบุคคลบางชนิดเท่านั้นที่ได้รับการคุ้มครอง เช่น การปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคลที่เป็นเอกสารทางราชการ ยกตัวอย่างเช่น บัตรประจำตัวประชาชน ใบสูติบัตร ใบอนุญาตขับรถ บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี หนังสือเดินทาง สิ่งแสดงตัวบุคคลที่เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต รหัสบัตรเอ.ที.เอ็ม. รอยเสียง เรติน่า ม่านตา รอยมือ เป็นต้น ส่วนสิ่งแสดงตัวบุคคลที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครอง คือ ชื่อ นามสกุล วันเกิด ชื่อบิดามารดา ชื่อคู่สมรสประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความผิดสำหรับบังคับใช้กับการทำขึ้นซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอมโดยไม่ชอบครอบคลุมแล้วหรือไม่ ซึ่งจะศึกษาในบทต่อไป

3.1.1.3 การมีไว้ซึ่งสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยมีเจตนาจะใช้โดยทุจริต

การมีไว้ในครอบครองสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นมี 2 แบบ คือ การครอบครองโดยมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น บิดามารดาครอบครองใบสูติบัตรของบุตรที่ตนปกครอง การครอบครองบัตรประจำตัวประชาชนไว้แทนเพื่อน บริษัทที่รับสมัครงานครอบครองสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้สมัคร และการครอบครองโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ได้แก่ กรณีที่บุคคลใดครอบครองสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยมีจุดประสงค์ที่ทุจริตผิดกฎหมาย เช่น จะนำสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นไปขายให้ผู้ประกอบกิจการบัตรเครดิต หรือนำไปใช้แสวงหาประโยชน์อื่น

ในประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การครอบครองสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเป็นความผิดในมาตรา 269/4, 269/6, 269/9 และซึ่งพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

การมีไว้เพื่อใช้หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย “มาตรา 269/4 ผู้ใดใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ซึ่งสิ่งใดๆตาม มาตรา 269/1 อันได้มาโดยรู้ว่าเป็นของที่ทำปลอมหรือแปลงขึ้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสิ่งใดๆ ที่ทำปลอมหรือแปลงขึ้นตาม มาตรา 269/1 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกหรือ วรรคสองเป็นผู้ปลอมซึ่งบัตรอิเล็กทรอนิกส์ตาม มาตรา 269/1 ให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระหนเดียว”

การมีไว้ซึ่งบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น “มาตรา 269/6 ผู้ใดมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบตาม มาตรา 269/5 ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การมีไว้ซึ่งหนังสือเดินทาง “มาตรา 269/9 ผู้ใดใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

การมีหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 จำนวนตั้งแต่สองฉบับขึ้นไปให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นผู้ปลอมหนังสือเดินทาง ตามมาตรา 269/8 ให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระหนเดียว”

ตามกฎหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าสิ่งแสดงตัวบุคคลบางชนิดเท่านั้นที่ได้รับการคุ้มครอง กรณีที่เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต รหัสบัตร เอ.ที.เอ็ม. รอยเสียง เรติน่า หนังสือเดินทาง เป็นต้น สิ่งแสดงตัวบุคคลที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครอง คือ ชื่อ นามสกุล วันเกิด ชื่อบิดามารดา ชื่อคู่สมรส ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ บทบัญญัติดังกล่าวครอบคลุมหรือไม่ หากผู้ใดครอบครองสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยมีเจตนาจะใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยทุจริต เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัญชีธนาคาร รหัสบัตร เอ.ที.เอ็ม. ของผู้อื่น ผู้นั้นควรมีความผิดหรือไม่ ซึ่งได้จะศึกษาในบทต่อไป

3.1.1.4 การจำหน่ายสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่น

ปัจจุบันสิ่งแสดงตัวบุคคลและข้อมูลส่วนบุคคล เช่น หมายเลขโทรศัพท์ทั้งแบบเคลื่อนที่และโทรศัพท์บ้าน รายชื่อบริษัท ที่อยู่ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในทางธุรกิจ เช่น เพื่อทำธุรกิจขายตรง หรือทำธุรกิจประกัน หรือธุรกิจออกกำลังกาย (Fitness) ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทยคือ กรณีที่มีผู้ร้องเรียนต่อสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ) ถึงกรณีที่ได้รับความสะดวกจากการใช้โทรศัพท์ ที่เกี่ยวข้องกับกรโฆษณา คือ การส่งข้อความสั้น (SMS) โฆษณาเข้าโทรศัพท์มือถือของประชาชนทั่วไปการขายประกันผ่านโทรศัพท์ทั้งโทรศัพท์บ้านและมือถือ

เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า การจำหน่ายสิ่งแสดงของผู้อื่น เช่น เบอร์โทรศัพท์ ทำให้เจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลนั้นได้รับความเดือดร้อนรำคาญดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พบว่ามีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้คุ้มครองบุคคลจากการกระทำความผิดดังกล่าวอยู่ในความผิดฐานจำหน่ายเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ในมาตรา 269/4 วรรค 2 และ มาตรา 269/9 วรรค 2 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

1. การจำหน่ายบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำปลอมหรือแปลง มาตรา 269/4 วรรค 2 “ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสิ่งใดๆที่ทำปลอมหรือแปลงขึ้นตามมาตรา 269/1 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. การจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม มาตรา 269/9 วรรค 2 “ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท”

จากกฎหมายดังกล่าว การจำหน่ายสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นที่เป็นความผิด ได้แก่ การจำหน่ายบัตรอิเล็กทรอนิกส์ปลอม ตามมาตรา 269/1 และการจำหน่ายหนังสือเดินทางปลอม ตามมาตรา 269/6 วรรค 2 ซึ่งจะพบว่าหากเป็นการจำหน่ายเอกสาร บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หนังสือเดินทางของผู้อื่น หรือชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ฯลฯ กฎหมายอาญายังไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำได้ ซึ่งประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ การจำหน่ายสิ่งแสดงตัวบุคคลเหล่านี้ที่ทำให้เจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลเดือร่อนนั้น ควรกำหนดให้เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งจะศึกษาในบทต่อไป

3.1.2 การทำขึ้น ครอบครอง จำหน่ายเครื่องมือปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคล

จากการศึกษาจะพบได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคลสามารถทำขึ้นและจำหน่ายได้ง่าย เนื่องจากมีราคาไม่แพงและขนาดเล็ก ทำโดยเทคโนโลยีที่ไม่มี ความซับซ้อนมากนัก อย่างไรก็ตามเครื่องมือเหล่านี้สามารถนำไปใช้ทำสิ่งแสดงตัวบุคคลปลอมและทำให้เจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลได้รับความเสียหายดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พบว่ามีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้คุ้มครองบุคคลจากการกระทำดังกล่าวอยู่ในความผิดฐานจำหน่ายเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ในมาตรา 269/2 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

“มาตรา 269/2 ผู้ใดทำเครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอมหรือแปลง หรือสำหรับ ให้ได้ ข้อมูลในการปลอมหรือแปลงสิ่งใด ๆ ซึ่งระบุไว้ใน มาตรา 269/1 หรือมีเครื่องมือหรือวัตถุเช่นว่านั้น เพื่อใช้หรือให้ได้ข้อมูลในการปลอมหรือแปลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

เครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอมหรือแปลง หรือสำหรับ ให้ได้ข้อมูลในการปลอมหรือแปลงสิ่งใด ๆ ซึ่งระบุไว้ใน มาตรา 269/1 หมายความว่าเครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอมหรือสำหรับให้ได้ข้อมูลในการปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์

เครื่องมือหรือวัตถุสำหรับให้ได้ข้อมูลในการปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องบันทึกข้อมูลในแถบแม่เหล็ก หรือเครื่องเก็บข้อมูล (Skimmer) ผู้ที่ปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตรเอ.ที.เอ็ม. หรือบัตรเครดิต จะใช้เครื่องบันทึกข้อมูลในแถบแม่เหล็ก หรือเครื่องสแกนมอเตอร์นี้ ไปลักลอบแอบไว้ที่เครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ หรือเครื่องรูดบัตรเครดิต เพื่อดูดข้อมูลจากแถบแม่เหล็กของบัตรเอ.ที.เอ็ม. หรือบัตรเครดิต เพื่อนำไปใช้ปลอมบัตรดังกล่าวต่อไป ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความผิดสำหรับการทำขึ้น ครอบครอง จำหน่ายเครื่องมือปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคลครอบคลุมหรือไม่ การจำหน่ายเครื่องมือปลอมสิ่งแสดงตัวบุคคล ควรกำหนดให้เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งจะศึกษาในบทต่อไป

3.1.3 การนำสิ่งแสดงตัวบุคคล ของผู้อื่นไปแสวงหาประโยชน์

การนำสิ่งแสดงตัวบุคคล ของผู้อื่นไปแสวงหาประโยชน์หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นสิ่งแสดงตัวบุคคลทางนิตินัยหรือพฤตินัย ด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลอมตัวเป็นบุคคลอื่น ยกตัวอย่างเช่น การแต่งตัวเลียนแบบ การใช้รูปภาพผู้อื่น การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลที่เป็นเอกสารพิสูจน์ตัวบุคคล เช่น บัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทาง สำเนาทะเบียนบ้าน ใบอนุญาตขับรถ แม้กระทั่งการใช้เทคนิคทางการแพทย์เช่น การผ่าตัดเปลี่ยนใบหน้าเพื่อให้มีใบหน้าที่เหมือนกับบุคคลอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือเพื่อผู้อื่น

การแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นมีมานานแล้วและเกิดขึ้นทุกสังคม ในประเทศไทยพบว่าในอดีตก็มีการนำข้อมูลของผู้อื่นไปใช้และไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าอาชญากรรมนี้เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใด ยกตัวอย่างเช่น การนำข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตแล้วมาขายให้แก่คนต่างด้าวหรือผู้ที่มีความเบี่ยงเบนทางเพศเพื่อให้บุคคลนั้นสวมชื่อของคนตายหรือการปลอมบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อนำไปถอนเงินจากบัญชีธนาคาร ซึ่งในการนำกฎหมายมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดนี้ก็มีกรนำกฎหมายอาญามาปรับใช้กับการกระทำเป็นอย่าง ๆ ไป เช่น การปลอมบัตรประจำตัวประชาชน ก็เป็นความผิดอาญาฐานปลอมแปลงเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ การนำบัตรเครดิตของผู้อื่นไปใช้โดยแสดงตนเป็นเจ้าของบัตรเครดิต ย่อมเป็นความผิดฐานฉ้อโกง เป็นต้น

ข้าพเจ้าแบ่งลักษณะการนำการนำสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นไปแสวงหาประโยชน์ ได้ดังต่อไปนี้

3.1.3.1 การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายโดยมีเจตนาที่จะกระทำความหรือสนับสนุน ยุยง การกระทำความผิดกฎหมาย

พบว่า มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้คุ้มครองบุคคลจากการกระทำความผิดดังกล่าวอยู่ในมาตรา 268, 269/5, 269/11 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

“มาตรา 268 ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำ ความผิดตามมาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 หรือ มาตรา 267 ในประการที่นำจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้นหรือเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความนั้นเองให้ลงโทษตามมาตรา นี้แต่กระหนเดียว”

“มาตรา 269/5 ผู้ใดใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา 269/11 ผู้ใดใช้หนังสือเดินทางของผู้อื่นโดยมิชอบ ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ผู้ใดจัดหาหนังสือเดินทางให้แก่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนหมายความว่า การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ชอบนั้นอยู่ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน แม้ความเสียหายจะไม่ได้เกิดขึ้น ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว

จากกฎหมายดังกล่าว พบว่าปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาไม่มีกฎหมายที่กำหนดความผิดจากการใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย โดยมีเจตนาที่จะกระทำหรือสนับสนุน ยุยง การกระทำความผิดกฎหมายโดยตรง มีเพียงมาตรา 268, 269/5, 269/11 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีขอบเขตกว้าง ซึ่งประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย โดยมีเจตนาที่จะกระทำหรือสนับสนุน ยุยง การกระทำความผิดกฎหมาย ควรกำหนดให้เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งจะศึกษาในบทต่อไป

3.1.3.2 การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการ

การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายและเกิดขึ้นบ่อย ซึ่งมีทั้งที่ผิดกฎหมายและไม่ผิดกฎหมาย กล่าวคือ หากได้รับความยินยอมจากเจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคล ย่อมไม่ถือว่าเป็นความผิด ยกตัวอย่างเช่น กรณีมารดายินยอมให้บุตรนำบัตรเครดิตของตนไปใช้ หรือกรณีของบริษัทการบินไทยอนุญาตให้ใช้บัตรเครดิตของผู้อื่นในการชำระ เงินได้ สำหรับการจองและชำระผ่าน TG webbooking และ TG call center โดยกำหนดเงื่อนไขกรณีผู้เดินทางไม่ใช่เจ้าของบัตรเครดิต ดังต่อไปนี้ 1. เจ้าของบัตรเครดิตต้องดาวน์โหลดและกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มการแสดงความยินยอมให้ครบถ้วน 2. เจ้าของบัตรเครดิตสามารถติดต่อโดยตรงกับเจ้าหน้าที่แผนกบัตรโดยสารของการบิน ไทย เพื่อยืนยันความเป็นเจ้าของบัตร หรือส่งเอกสารดังต่อไปนี้แก่บริษัทการบินไทย แบบฟอร์มแสดงความยินยอมที่มีข้อมูลครบถ้วนพร้อมลายเซ็นต์ของเจ้าของบัตร สำเนาบัตรประชาชน หรือ สำเนาหนังสือเดินทาง พร้อมลายเซ็นต์ สำเนาบัตรเครดิตพร้อมลายเซ็นต์เจ้าของบัตรเครดิต

ส่วนกรณีที่เป็นความผิด เนื่องจากไม่ได้รับความยินยอมของเจ้าของบัตรเครดิตตัวอย่างเช่น การนำเอาบัตรเครดิตของผู้อื่นไปชำระค่าสินค้าและบริการต่างๆ หรือการระบุหมายเลขบัตรเอ.ที.เอ็ม.และรหัสผ่านบัตรเอ.ที.เอ็ม.เพื่อชำระค่าบริการผ่านระบบ Electronic banking เป็นต้น

กรณีที่เป็นชาวศรีโคกรมเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2552 ที่ น.ส. ภัลมาภุญญ์ หรือเจมส์ อัครวงศ์ตระกูล หรือ อลิสา เจริญผล อายุ 44 ปีได้แอบอ้างชื่อของอดีตดาราสาวชื่อ น.ส.อุบลวรรณ บุญรอด และ น.ส. ชฎาพร ดีเจ-นักแสดงชื่อดังไปทำบัตรเครดิต และนำเอาบัตรประชาชน ใช้ทำธุรกรรมต่าง ๆ นำไปใช้ซื้อสินค้าและบริการต่างๆ โดยได้นำบัตรประจำตัวประชาชนและเอกสารต่าง ๆ ที่ดาราสาวได้ลงลายมือชื่อไว้ไปทำบัตรเครดิตถึง 5 ใบ แล้วนำบัตรนั้นไปใช้ซื้อรถเบนซ์ รถยนต์ฟอร์ดมูลค่ากว่า 6 ล้านบาท พร้อมใช้ซื้อสินค้าราคาแพงหลายชิ้น

ในประมวลกฎหมายอาญา หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง ได้กำหนดความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการ ไว้ในมาตรา 341 และ มาตรา 342 ดังนี้

“มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การนำบัตรเครดิตของผู้อื่นไปใช้โดยแสดงตนเองเป็นเจ้าของบัตรเครดิต ย่อมเป็นความผิดฐานฉ้อโกง”

ความผิดฐานนี้คือ การหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความซึ่งควรบอกให้แจ้ง โดยเจตนาและโดยมีมูลเหตุชักจูงใจโดยทุจริต และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ

“มาตรา 342 ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ (1) แสดงตนเป็นคนอื่นผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 342 เป็นเหตุจรรยา ของการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341

“แสดงตนเป็นคนอื่น” หมายถึง มุ่งหมายถึงการแสดงตัวให้เขาหลงเชื่อว่าเป็นคนอื่น ซึ่งไม่ใช่ตัวของตนเอง¹

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1784/2493

นอกจากกฎหมายที่กล่าวมาแล้ว พบว่ามีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้คุ้มครองบุคคลจากการกระทำดังกล่าวอยู่ในมาตรา 268 ซึ่งมีสาระสำคัญคือการใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา 264, 265, 266 หรือ 267 โดยเจตนา

“มาตรา 268 ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำ ความผิดตามมาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 หรือ มาตรา 267 ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือ เป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจัดข้อความนั้นเอง ให้ลงโทษตาม มาตรานี้ แต่กระหนเดียว”

จากกฎหมายดังกล่าว พบว่าปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาไม่มีกฎหมายที่กำหนดความผิดจากการใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการโดยตรง ซึ่งประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการควรกำหนดให้เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งจะศึกษาในบทต่อไป

3.1.3.3 การใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อก่ออาชญากรรม

การแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตเพื่อก่ออาชญากรรม เป็นสถานการณ์ที่ผู้กระทำผิดแสดงสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นในกรณีที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น ได้มีกลุ่มอาชญากรข้ามชาติเข้ามากระทำผิดในเรื่องการปลอมและใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลเพื่อหาประโยชน์เป็นขบวนการ เช่น ชาวอิหร่าน ชาวอิรัก ชาวปากีสถานและโคลัมเบีย โดยจะทำการปลอมบัตรประชาชน โดยสวมชื่อของคนไทยซึ่งเสียชีวิตแล้วไม่ได้แจ้ง หรือใช้ชื่อของชาวเขา นอกจากนี้ยังมีการปลอมหนังสือเดินทางเพื่อเดินทางเข้าออกประเทศต่าง ๆ จากนั้นก่ออาชญากรรมในประเทศไทย เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ โดยจะเน้นบัตรเครดิต เพื่อนำไปรูดซื้อสินค้าหรือ “ปลอมแปลงบัตรเครดิต” และ “ปลอมหนังสือเดินทาง” เพื่อใช้เดินทางเข้า-ออกประเทศต่าง ๆ หรือนำไปขายต่อให้แก่คนร้ายรายอื่นต่อไป กลุ่มคนเหล่านี้มักจะใช้วิธีรุนแรง และใช้อาวุธกับเจ้าทรัพย์²

เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าการใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อก่ออาชญากรรมทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลโดยตรง นอกจากนั้นยังกระทบต่อเศรษฐกิจของชาติ ความเชื่อถือของนักท่องเที่ยว และความมั่นคงของประเทโดยรวมถึงที่ได้

² <http://www.pattayadailynews.com/thai/shownews.php?IDNEWS=0000001096> วันที่ 20 ก.ค. 2552

กล่าวมาแล้วนั้น พบว่ามีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อใช้คุ้มครองบุคคลจากการกระทำดังกล่าวอยู่ในความผิดฐานจำหน่ายเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ในมาตรา 268 ซึ่งมีสาระสำคัญคือการใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดตาม มาตรา 264, 265, 266 หรือ 267 โดยเจตนา

“มาตรา 268 ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำ ความผิดตาม มาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 หรือ มาตรา 267 ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือ เป็นผู้แจ้ง ให้เจ้าพนักงานจับข้อความนั้นเอง ให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระหนเดียว”

จากกฎหมายดังกล่าว พบว่าปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาไม่มีกฎหมาย ที่กำหนดความผิดจากการใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นเพื่อก่ออาชญากรรมโดยตรง มีเพียงมาตรา 268 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีขอบเขตกว้าง ซึ่งประเด็นที่ต้องพิจารณาคือการใช้สิ่งแสดงตัวบุคคลของ ผู้อื่นเพื่อก่ออาชญากรรมควรกำหนดให้เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งจะศึกษาในบทต่อไป

3.2 การนำกฎหมายอื่นมาบังคับใช้กับการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของ ผู้อื่นโดยทุจริต

นอกจากประมวลกฎหมายแล้ว ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องและสามารถ นำมาบังคับใช้กับการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต ที่ควรนำมา พิจารณา ดังต่อไปนี้

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นับแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประกาศใช้มา 18 ฉบับ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับก็ได้มีการบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ตามหลักการ สากลของประเทศในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ได้รับการ ยอมรับในทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศว่า เป็นลักษณะหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคล

หมายเหตุ กฎหมายที่ผู้วิจัยนำมาพิจารณา คือกฎหมายที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญกับการแสวงหา ประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต

หากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ใน มาตรา 3 ซึ่งได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้ยืนยันถึงการหลักการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งได้รับรองไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ของประเทศไทยใน 4 ลักษณะ กล่าวคือ

1. การคุ้มครองสิทธิส่วนตัว และการห้ามการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์สาธารณะ (มาตรา 34)
2. การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ติดต่อสื่อสารถึงกัน เว้นแต่กรณีเข้าข้อยกเว้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้อำนาจที่จะสามารถเข้าไปแทรกแซงได้ (มาตรา 37)
3. การคุ้มครองในเรื่องการแสดงความคิดเห็นที่ห้ามมิให้ไปกระทบกับสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น (มาตรา 39)
4. การคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารราชการ ขณะเดียวกันการเปิดเผยนั้นก็ได้รับการคุ้มครองว่าต้องไม่ไปกระทบสิทธิของบุคคลอื่นด้วย (มาตรา 58)

สำหรับบทบัญญัติที่คุ้มครองสิ่งแสดงตัวบุคคลนั้นอยู่ในส่วนที่ 3 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเรื่องของสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งหลักการยังคงเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2440 โดยได้เพิ่มเติมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อไม่ให้ผู้ใดนำไปเผยแพร่หรือนำไปใช้โดยไม่ชอบ อันก่อให้เกิดความเสียหาย เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากบุคคลเจ้าของข้อมูลหรือเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ ในมาตรา 35 ได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 35 “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ โดยมีขอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

เจตนารมณ์ของมาตรานี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว (Privacy Rights) สิทธิของบุคคลในครอบครัว และเกียรติยศ ชื่อเสียง

“สิทธิความเป็นส่วนตัว” หมายความว่ารวมถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพัง ปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น รัฐให้ความคุ้มครองและจะล่วงละเมิดไม่ได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ ถือเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง สิทธิความเป็นส่วนตัวมีลักษณะเกี่ยวข้องกันหลายเรื่อง เช่น สิทธิความเป็นส่วนตัวในทรัพย์สิน สิทธิความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร หรือสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับตน เป็นต้น นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงสิทธิในครอบครัวหรือสถาบันครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลซึ่งต้องได้รับความคุ้มครอง การกระทำใดๆ อันเป็นการแทรกแซงหรือการแพร่ข่าวหรือละเมิดสิทธิ จะกระทำไม่ได้เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ

คำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามความในมาตรา 35 วรรคท้าย มีความหมายเดียวกับคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามความในมาตรา 56 โดยตามมาตรา 35 วรรคท้ายมีไว้เพื่อความคุ้มครอง ส่วนตามมาตรา 56 มีไว้เพื่อประกันสิทธิของบุคคล³

“ข้อมูลส่วนบุคคล” คือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกเสียงของคนหรือของผู้ป่วย และหมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้นั้นถึงแก่กรรมด้วย (เทียบนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540)⁴

“มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ปัจจุบันประเทศไทยมีเฉพาะกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ อันได้แก่ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในการครอบครองของสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติการประกอบ

³ สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

⁴ มานิต จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552. หน้า 173-174.

ธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เท่านั้น ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป ซึ่งต่อไปต้องมีการตรากฎหมายนี้ขึ้น

3.2.2 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายฉบับแรกในประเทศไทยที่ได้ให้คำนิยามของ “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” และได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การจัดการระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเอาไว้ โดยในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า “ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้ันได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย”

สำหรับสาระสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 23 เช่น ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น รัฐต้องพยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น หรือตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่อาจให้ข้อมูลได้โดยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ อีกทั้งหน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีมีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

นอกเหนือจากมาตรา 23 ในมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้รับบัญญัติถึงการคุ้มครองในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเอาไว้ว่า หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยใน 9 กรณี ดังต่อไปนี้

1. ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
2. เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น
3. ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
4. เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด
5. ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจสอบคุณค่าในการเก็บรักษา
6. ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายการสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าจะเป็คดีประเภทใดก็ตาม
7. เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
8. ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
9. กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (นับจนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกาตามความในมาตรา 24 (9) ออกใช้บังคับแต่อย่างใด)

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (9) มาตรา 24 วรรคท้ายได้กำหนดให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย

ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ

นอกเหนือจากมาตรา 23 และมาตรา 24 แล้ว ก็ยังมีบทบัญญัติมาตรา 25 ที่รับรองถึงสิทธิในการรับทราบข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตนเองและสิทธิที่จะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลนั้นให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง โดยมาตรา 25 บัญญัติว่า

"ภายใต้บังคับมาตรา 14 และมาตรา 15 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจสอบหรือได้รับสำเนา

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น และให้นำมาตรา 9 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่ เป็นจริงให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มี คำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อ คณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใดๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำ ขอบของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้

ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรานี้แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลถึงแก่ กรรมแล้วได้ "

สำหรับบทลงโทษ กฎหมายฉบับนี้กำหนดในมาตรา 40 มาตรา 41 ดังนี้

"มาตรา 40 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการที่สั่งตามมาตรา 32 ต้อง ระวังโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ"

"มาตรา 41 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด ตามมาตรา 20 ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

3.2.3 พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานเกี่ยวกับ บัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งหากพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติในด้านการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลจะพบว่ามาตรการที่กำหนดไว้จะเป็นการบัญญัติถึงลักษณะความผิดที่ต้องห้าม กระทำเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนซึ่งมีโทษทางอาญาในมาตรา 14

มาตรา 14 "ผู้ใด

(1) แจ้งข้อความหรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการขอมิ บัตรตามมาตรา 5 วรรคสี่ หรือมาตรา 6 หรือการขอมิบัตรใหม่ตามมาตรา 6 ตี หรือการขอมิบัตร

ใหม่หรือขอเปลี่ยนแปลงบัตรตามมาตรา 6 จัตุวา ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ปลอมบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ใช้หรือแสดงบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับ อันเกิดจากการกระทำความผิดตาม (1) หรือ (2) ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (3) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (1) หรือ (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (3) แต่กระทงเดียว

ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตาม (1) หรือ (2) หรือ (3) เป็นเจ้าพนักงาน ไม่ว่าจะมิ้อ่านาจนหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุก

ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตาม (1) หรือ (2) หรือ (3) เป็นผู้ไม่มีสัญชาติไทย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสามแสนบาท”

ในการคุ้มครองการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริต ได้กำหนดไว้ในมาตรา 15 มาตรา 15 ทวิ มาตรา 16 ดังต่อไปนี้

มาตรา 15 “ผู้นำบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับของผู้อื่นไปใช้แสดงว่าตนเป็นเจ้าของบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาทตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามแสนบาท”

มาตรา 15 ทวิ “ผู้ใดเอาไปเสียหรือยึดไว้ซึ่งบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับของผู้อื่น เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา 16 “ผู้ใดยินยอมให้ผู้อื่นนำบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับของตนไปใช้ในทางทุจริตต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3.2.4 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534

นอกเหนือจากพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.2526 ที่ถือเป็นกฎหมายแม่บทที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบัตรประจำตัวประชาชนแบบออกเนกประสงค์แล้ว หากพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงกฎหมายฉบับอื่น พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร

พ.ศ. 2534 นับเป็นกฎหมายอีกฉบับที่เกี่ยวข้องกับบัตรประจำตัวประชาชน เนื่องจากข้อมูลในบัตรนั้นก็คือข้อมูลที่จัดเก็บในระบบทะเบียนราษฎรนั่นเอง และเมื่อสำรวจถึงบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ก็จะพบว่า มีหลายมาตราที่กล่าวถึงการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของประชาชนเอาไว้ด้วย

พระราชบัญญัติฉบับนี้ในมาตรา 4 ได้ให้คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้ 3 คำ ที่สำคัญ คือ

1. "การทะเบียนราษฎร" หมายความว่า งานทะเบียนต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร

2. "ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร" หมายความว่า ข้อมูลตัวบุคคลเกี่ยวกับ ชื่อ ชื่อสกุล เพศ วันเดือนปีเกิดและตาย สัญชาติ ศาสนา ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส วุฒิกการศึกษา ชื่อบิดามารดาหรือผู้รับบุตรบุญธรรม ชื่อคู่สมรส และชื่อบุตร และข้อมูลอื่นที่จำเป็นเพื่อการดำเนินงานทะเบียนต่างๆในพระราชบัญญัตินี้

3. "เลขประจำตัว" หมายความว่า เลขประจำตัวประชาชนที่นายทะเบียนออกให้แก่บุคคลแต่ละคนสำหรับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในกฎหมายการทะเบียนราษฎรนั้นจะปรากฏอยู่ใน หมวด 2 การจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตั้งแต่มาตรา 12-17 ซึ่งหลักการที่กำหนดในกฎหมายนี้ก็ได้อธิบายให้เห็นว่าเป็นไปตามหลักการสำคัญของคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ใช้บังคับอยู่ทั่วไป กล่าวคือ

1) หลักคุณภาพของข้อมูล กรณีนี้จะพบอยู่ในมาตรา 12 ที่กำหนดว่าเพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาและควบคุมการทะเบียนราษฎร การตรวจสอบพิสูจน์ตัวบุคคลและประมวลผลข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด และปรับปรุงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้ตรงต่อความเป็นจริงอยู่เสมอ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) หลักข้อมูลที่ห้ามจัดเก็บ กรณีบัญญัติไว้ในมาตรา 13 ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ (1) รายได้ (2) ประวัติอาชญากรรม (3) การชำระหรือไม่ชำระภาษีอากร (4) ข้อมูลที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (5) ข้อมูลที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องแจ้ง

3) หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล กรณีนี้เป็นการกำหนดถึงสิทธิของเจ้าของข้อมูลในการเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของตนเอง โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดไว้ในมาตรา 14 ซึ่งให้สิทธิแก่บุคคลดังต่อไปนี้ ได้แก่

(1) บุคคลผู้มีหน้าที่แจ้งการต่างๆตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(2) เจ้าของประวัติซึ่งปรากฏในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา 12

- (3) ผู้แทนโดยชอบธรรมในกรณีเจ้าของประวัติเป็นผู้เยาว์
- (4) ผู้อนุบาลในกรณีเจ้าของประวัติเป็นคนไร้ความสามารถ
- (5) ทายาทเจ้าของประวัติ
- (6) ผู้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าวข้างต้นบุคคลทั้ง 6 ประเภทนี้มีสิทธิที่จะขอให้นายทะเบียนดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทะเบียนราษฎร 2 ประการดังต่อไปนี้

ประการแรก การคัดและรับรองเอกสารข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ตามมาตรา 12 และเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ประการที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติม ลบ หรือทำให้ทันสมัยซึ่งข้อมูลใดๆ ในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรเพื่อให้เกิดความถูกต้องตามความเป็นจริง

เมื่อได้รับคำขอในข้อนี้ กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนมีคำสั่งโดยเร็ว คำสั่งนายทะเบียนที่ไมรับคำขอ หรือไม่ดำเนินการตามคำขอต้งหมดหรือบางส่วนให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายใน 15 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งจากนายทะเบียนกลาง ทั้งนี้เงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติม ลบ หรือทำให้ทันสมัยซึ่งข้อมูลใด ๆ ในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรและการอุทธรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) หลักการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล กรณีนี้ได้บัญญัติไว้ในสองมาตรา คือมาตรา 15 เรื่องถ่ายโอนข้อมูลระหว่างหน่วยงานและมาตรา 17 การเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ดังนี้

“มาตรา 15 ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอาจขอให้นายทะเบียนจัดส่งสำเนาเอกสารข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรได้ ทั้งนี้เฉพาะเพื่อการอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐนั้น

หากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐมีความประสงค์จะเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เพื่อให้ประโยชน์จากข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร นายทะเบียนอาจอนุญาตให้เชื่อมโยงได้เฉพาะข้อมูลที่ปรากฏภายในทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิดหรือทะเบียนคนตายเท่านั้น”

“มาตรา 17 ข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรต้องถือเป็นความลับ และให้นายทะเบียนเป็นผู้เก็บรักษาและใช้เพื่อการปฏิบัติตามที่ได้อำนาจไว้พระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความหรือตัวเลขนั้นแก่บุคคลใดๆซึ่งไม่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือแก่

สาธารณชน เว้นแต่ผู้มีส่วนได้เสียขอทราบเกี่ยวกับสถานภาพทางครอบครัวของผู้ที่ตนจะมีนิติสัมพันธ์ด้วย หรือเมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสถิติ หรือเพื่อประโยชน์แก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือการดำเนินคดีและการพิจารณาคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ตาม

กฎหมาย และไม่ว่าในกรณีใดจะนำข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรไปใช้เป็นหลักฐานที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลมิได้”

3.2.5 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดตั้งบริษัทบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ ซึ่งเป็นบริษัทที่มีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคล เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่จะให้เครดิต อันได้แก่สถาบันทางการเงินต่าง ๆ

ปัจจุบันมีกฎหมายมาควบคุมธุรกิจนี้ 2 ฉบับ อันได้แก่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 กำหนดความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา กล่าวคือ

มาตรา 41 “บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล บริษัทเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

มาตรา 51 “บริษัทข้อมูลเครดิตใดหรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกของตนหรือผู้ให้บริการเพื่อประโยชน์อย่างอื่นหรือเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่ผู้อื่นนอกเหนือจากที่กำหนดในมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 60 “ผู้ใดกระทำด้วยประการใดต่อข้อมูลในระบบความจำของเครื่องคอมพิวเตอร์ของบริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล หรือเก็บรวบรวม แก้ไขเปิดเผย ลบ หรือทำลายข้อมูลในระบบความจำของเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้อง ...”

มาตรา 61 “กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลกระทำการ หรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่ผู้อื่นหรือเจ้าของข้อมูล.....”

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่คุ้มครองเจ้าของข้อมูลได้รับทรัพย์สิน ราคา หรือค่าสินไหมทดแทน โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องร้องแทนเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริง และยังไม่ตัดสิทธิเจ้าของข้อมูลในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเองได้ ตามมาตรา 62 ดังที่บัญญัติว่า

มาตรา 62 “กรณีที่น่าปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในคดีอาญานั้น ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายแทนเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริงได้ ในการนี้ให้นำบทบัญญัติการว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามายกบังคับใช้โดยอนุโลม

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่เป็นการตัดสิทธิเจ้าของข้อมูลหรือผู้เสียหายที่แท้จริงในการใช้สิทธิฟ้องร้องหรือดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดนั้น”

3.2.6 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ได้กำหนดความผิดการเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นไว้ 4 มาตรา ดังต่อไปนี้

“มาตรา 5 ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งระบบคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมีได้มีไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษ.....”

“มาตรา 6 ผู้ใดล่วงรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้อื่นจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะ ถ้านำมาตรการดังกล่าวไปเปิดเผยโดยมิชอบในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น”

“มาตรา 7 ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมีได้มีไว้สำหรับตน...”

“มาตรา 8 ผู้ใดกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ และข้อมูลนั้นมีได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อบุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์...”

3.2.7 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2541 เห็นชอบหลักการโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นศูนย์กลางดำเนินการและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่กำลังดำเนินการจัดทำกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหนึ่งในกฎหมายที่ยก่างขึ้นนั้น การศึกษาพบว่าปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อยู่ในความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป คงมีแต่กฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 หรือการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะบางเรื่อง เช่น ข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 หรือ ข้อมูลการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 และกฎหมายที่แก้ไขเยียวยาความเสียหายจากการละเมิดสิทธิในข้อมูลข่าวสาร เช่น การเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือการฟ้องคดีให้รับผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 หรือมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เมื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ครอบคลุมในทุก ๆ เรื่องและกฎหมายที่มีอยู่มีแนวโน้มที่จะแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว ทำให้มีการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่กฎหมายยังครอบคลุมไม่ถึง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ไม่พึงเปิดเผย ประวัติอาชญากรรม หรือกิจกรรมส่วนตัวใดๆ ที่ควรปกปิดเป็นความลับและมาตรการเยียวยาที่ไม่อาจฟื้นฟูสภาพจิตใจและความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากการฟ้องคดีจะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายที่แท้จริงอันเป็นภาระค่าใช้จ่ายและยังซ้ำเติมสภาพจิตใจหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ ยังมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อประโยชน์ในทางการค้าขายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยตรงหรือได้รับประโยชน์จากชื่อเสียงของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลประกอบกับการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันสามารถติดต่อไปยังต่างประเทศได้สะดวกและรวดเร็ว ซึ่งหากประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปครอบคลุมในทุกเรื่องแล้วย่อมเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศโดยเฉพาะกฎหมายที่มีกฎหมายกำหนดห้ามเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลนั้นหรือมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองต่ำกว่า เช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และโดยที่มาตรา 35 วรรค 3 และมาตรา 56 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตนและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการศึกษาพบว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้มีหลักการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งรวมถึงการคุ้มครองสิ่งแสดงตัวบุคคลด้วย ซึ่งกฎหมายนี้กำหนดฐานความผิดไว้ ดังต่อไปนี้

1. ความผิดฐานเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 22)

“มาตรา 22 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(1) ได้รับยกเว้นตามมาตรา 19

(2) เป็นสิ่งซึ่งได้จากการดูหรือการสังเกตการณ์โดยเปิดเผยและสุจริตจากการแสดงการกีฬา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน เมื่อบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นด้วยความสมัครใจและกิจกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(3) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจที่เหมาะสมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการที่จะได้รับรางวัลเกียรติยศ หรือผลประโยชน์อื่นในลักษณะคล้ายคลึงกัน

(4) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามมาตรการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาที่จะทำขึ้น

(5) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

2. ความผิดฐานเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้าม (มาตรา 23 วรรค 1)

“มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) ข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิด หรือได้รับโทษใด ๆ ประวัติสุขภาพ แหล่งกำเนิดของเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในทางศาสนา ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ข้อมูลที่อาจเป็นผลร้าย ทำให้เสียชื่อเสียง หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือความไม่เท่าเทียมกันแก่บุคคลใด ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ข้อมูลอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด...”

3. ความผิดฐานใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 25)

“มาตรา 25 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(1) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้ตามมาตรา 22(1)(2)(3) หรือ (4) และใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่เก็บรวบรวม

(2) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

4. ความผิดฐานใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้าม (มาตรา 26)

“มาตรา 26 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เก็บรวบรวมตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(1) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา 23 วรรค (1) หรือ (2)

(2) มีความจำเป็นอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

5. ความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 27)

“มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(1) เปิดเผยต่อนายความของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ว่าความแทนในคดีใดคดีหนึ่งหรือได้รับมอบอำนาจทั่วไปให้กระทำการแทนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(2) เพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บหนี้ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องชำระให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(3) เปิดเผยแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่รักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในประวัติศาสตร์

(4) เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของประเทศหรือกิจการระหว่างประเทศ

(5) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้ตามมาตรา 22 (1) หรือ (2)

(6) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

6. ความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้าม (มาตรา 28)

“มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เก็บรวบรวมตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

- (1) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา 23 วรรค (1) หรือ (2)
- (2) มีความจำเป็นอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

7. ความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปนอกราชอาณาจักร (มาตรา 29)

“มาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปนอกราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

- (1) ได้รับยกเว้นตามมาตรา 19(1)(2) หรือ (3)
- (2) เพื่อเป็นการดำเนินคดีนอกราชอาณาจักร
- (3) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามมาตรการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาที่จะทำขึ้น
- (4) เป็นผลหรือการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (5) เพื่อป้องกันการปราบปรามการฟอกเงินหรือการก่อการร้าย
- (6) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

8. ความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่มีได้มีการปฏิบัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่า (มาตรา 30 วรรค 1)

“มาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่มีได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้น มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

- (1) ได้รับยกเว้นตามมาตรา 19 (1) (2) หรือ (3)
- (2) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

9. ความผิดฐานผู้ควบคุมข้อมูลไม่จัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 32 วรรค 1) หรือไม่จัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยเพิ่มขึ้นตามประกาศที่ออกตามมาตรา 32 วรรค 2 หรือผู้ควบคุมข้อมูลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามมาตรา 37 (1)(2) หรือ (3)

“มาตรา 32 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำใช้หรือเปิดเผยโดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือเพื่อป้องกันการสูญหายหรือทำลาย หรือถูกเรียกดู สืบค้น

เชื่อมโยง ใช้ เปิดเผย ทำสำเนา หรือเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีสิทธิหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอย่างน้อยต้องมีหลักเกณฑ์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การเข้าถึง และการใช้งานสารสนเทศ อุปกรณ์ ระบบ สถานที่

(2) การจัดให้มีระบบสารสนเทศและระบบสำรองสารสนเทศซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและจัดทำแผนเตรียมพร้อมกรณีฉุกเฉินในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สามารถใช้งานสารสนเทศได้ตามปกติอย่างต่อเนื่อง

(3) การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงด้านสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ

คณะกรรมการจะประกาศกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพให้แก่ข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งเพิ่มขึ้นด้วยก็ได้”

10. ความผิดฐานกระทำการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย

“มาตรา 58 ผู้ใดกระทำการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุก...”

ร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดโทษทางอาญาไว้ในส่วนที่ 3 ในมาตรา 56 โดยกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท มาตรา 57 กำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท และมาตรา 58 กำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยมีใจความดังต่อไปนี้

“มาตรา 56 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 22 มาตรา 23 วรรคหนึ่ง มาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง มาตรา 28 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง มาตรา 30 วรรคหนึ่ง หรือ มาตรา 32 วรรคหนึ่ง หรือไม่จัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยเพิ่มขึ้นตามประกาศที่ออกตามมาตรา 32 วรรคสอง หรือผู้ควบคุมข้อมูลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามมาตรา 34 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37(1)(2)หรือ (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท”

“มาตรา 57 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 50 วรรคหก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท”

“มาตรา 58 ผู้ใดกระทำการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3.3 การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญที่บัญญัติบทคุ้มครองอยู่ในส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องของสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อไม่ให้ผู้ใดนำไปเผยแพร่หรือนำไปใช้โดยไม่ชอบอันก่อให้เกิดความเสียหาย เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากบุคคลเจ้าของข้อมูลหรือเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ เจตนาารมณ์ของมาตรานี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว (Privacy Rights) สิทธิของบุคคลในครอบครัว และเกียรติยศ ชื่อเสียง

“สิทธิความเป็นส่วนตัว” หมายความรวมถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น รัฐให้ความคุ้มครองและจะล่วงละเมิดไม่ได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ความเสียหายอันเกิดจากการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลต่อเจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลได้แก่ ความเสียหายทางการเงิน ซึ่งเป็นผลกระทบที่เห็นชัดที่สุด จากสถิติของสำนักงานการค้าสหรัฐ (Federal Trade Commission) เจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลมีผลกระทบทางการเงินร้อยละ 47⁵ นอกจากนี้ เจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลต้องเสียเงินไปกับการแก้ปัญหาการกู้ชื่อเสียงให้กลับคืน หากจำเป็นต้องจ้างทนายความ ก็มีค่าใช้จ่ายในการติดต่อ เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าเดินทาง และค่าดำเนินคดี เช่น ค่าทนาย ค่าขึ้นศาล ค่าจ้างเมื่อต้องหยุดงาน อันเป็นผลมาจากการดำเนินการเกี่ยวกับบันทึกทางการเงินที่ถูกแก้ไขไป ความสูญเสียทางการเงิน กรณีมีการเปิดบัญชีในนามของเจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอม และกรณีที่เจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลต้องรับผิดชอบสำหรับค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดสำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ให้กู้ได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เช่น ค่าใช้จ่ายที่ผู้เอาประกันได้จ่ายเพื่อให้ได้กู้เงินอีกครั้ง ความเสียหายทางด้านเวลา ความเสียหายทางการเงินด้านอารมณ์และผลกระทบทางด้านจิตใจ ความเสียหายทางด้านร่างกายและชีวิต ในกรณีที่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลทางการแพทย์ ซึ่งเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโดยตรง หากมีการเกิดการผิดพลาดในการรักษา อาจมีผลกระทบในการรักษาทำให้อาการเจ็บป่วยมีอาการทรุดหนัก หรือหากโชคร้ายอาจมีความเสียหายถึงชีวิตเลยทีเดียว

ยกตัวอย่างเช่น นายสมบัติ ขับรถฝ่าไฟแดงแล้วตำรวจจราจรเรียกให้จอดรถเพื่อรับใบสั่ง หรือยึดใบอนุญาตขับรถ นายสมบัติได้แสดงใบอนุญาตขับรถของปรีดาต่อตำรวจจราจร เป็นต้น

⁵ Consumer Fraud and Identity Theft Complaint Data January – December 2006

กรณีที่เกิดขึ้น ทำให้นายปริดาซึ่งเป็นเจ้าของสิ่งแสดงตัวบุคคลมีความหวาดระแวงที่ผู้อื่นจะนำสิ่งแสดงตัวบุคคลของตนไปแสดงแล้วทำให้ตนต้องกลายเป็น ผู้ที่เข้าใจว่าทำผิดทั้ง ๆ ที่ความจริงนายปริดาอาจจะไม่เคยขับรถฝ่าไฟแดงหรือไม่ได้ขับรถมาในแยกที่นายสมบัติถูกจับ ซึ่งจะให้นายปริดาต้องเสียเวลาในการต่อสู้ข้อกล่าวหาหรือต้องถูกดำเนินคดี

ตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดในประเทศไทย เช่น กรณีในวันที่ 4 ธ.ค.พ.ศ. 2551 เจ้าหน้าที่ของธนาคารกรุงไทยและธนาคารไทยพาณิชย์ ได้เข้าแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน สน.บางซื่อ ว่ามีคนร้ายสวมรูปถ่ายปลอมบัตรประชาชนของ นายมานะ เกียรติเชิดแสงสุข ผู้บริหารร้านทอง ไชวเซ่งเฮง เขาวราช ซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคารทั้งสอง เพื่อนำไปใช้เปิดบัญชีธนาคารเพิ่มเติมอีกหลายบัญชี ในชื่อของนายมานะ กลุ่มผู้ปลอมบัตรประชาชนรายนี้ มีผู้ร่วมขบวนการทั้งสิ้น 6 คน คนร้ายใช้วิธีแอบค้นข้อมูลรายละเอียดในบัญชีเงินฝากธนาคารของนายมานะ จนรู้ว่าบัญชีหนึ่งที่นายมานะเปิดไว้แต่ไม่เคยมีการฝาก-ถอน หรือเคลื่อนไหวทางบัญชีมาเป็นเวลานาน ขบวนการปลอมบัตรประจำตัวประชาชนได้นำรายละเอียดจากบัญชีดังกล่าว พร้อมสำเนาภาพถ่ายบัตรประชาชนของนายมานะ นำไปสวมภาพถ่ายใบหน้าผู้กระทำผิด เพื่อปลอมบัตรประชาชนและนำไปใช้หลอกเจ้าหน้าที่ธนาคารว่า ตนคือนายมานะเจ้าของบัญชี พร้อมกันนี้ยังได้ยื่นขอเปิดทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่า ไอที แบงก์ เมื่อเจ้าหน้าที่ธนาคารทั้งสองเห็นอย่างสนิทใจ ทำให้ขบวนการนี้สามารถโยกย้ายเงินจากบัญชีธนาคารของนายมานะ โอนไปเข้าบัญชีที่พวกตนเปิดรอไว้ถึง 250,000 บาท ขบวนการนี้ทำงานสำเร็จราบรื่น เพราะความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ภายในธนาคารซึ่งรู้อยู่รายละเอียดบัญชีของเหยื่อเป็นอย่างดี⁶

คำพิพากษาฎีกาที่ 671/2539 จำเลยอาชานำบัตรบริการเงินด่วนของผู้เสียหายไปตรวจสอบยอดเงินในบัญชีเงินฝาก แต่กลับนำบัตรไปเบิกเงินถอนจากตู้ เอ.ที.เอ็ม. ของธนาคารไป ถือว่าจำเลยหลอกเอาบัตรบริการเงินด่วนของผู้เสียหายไปเพื่อเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากในธนาคารของผู้เสียหายจากตู้ เอ.ที.เอ็ม. ของธนาคาร เงินที่เบิกถอนนั้นเป็นผู้เสียหาย จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงเงินของผู้เสียหาย

ปัจจุบันประเทศไทยมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งบัญญัติคุ้มครองบุคคลจากการกระทำละเมิดไว้ ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

⁶ <http://www.decha.com/main/showTopic.php?id=1308> วันที่ 8 ม.ค. 2551

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 420 อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ต้องมี "การกระทำ" ในความหมายของมาตรา 420 หมายถึงการกระทำของบุคคล ซึ่งรวมทั้งการงดเว้นกระทำแล้วเกิดความเสียหายด้วย การกระทำต้องเทียบเคียงกับการวินิจฉัย การกระทำในทางอาญา ได้แก่ การเคลื่อนไหวของบุคคลที่จิตใจบังคับได้ รวมถึงการงดเว้นไม่ เคลื่อนไหวร่างกายภายใต้บังคับของจิตใจเช่นกันและการงดเว้นการกระทำนั้นหมายความดังที่ บัญญัติไว้ในมาตรา 59 วรรค 5 ประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ งดเว้นการที่จักต้องทำ เพื่อป้องกันผล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1559-1560/2504)

2. โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ คำว่า "โดยจงใจ" มีความหมายคล้ายกับ "โดยเจตนา" การกระทำโดยจงใจนั้นหมายถึงกระทำโดยรู้สำนึกถึงการกระทำว่าเป็นผลเสียหายต่อบุคคลอื่นแต่ มิได้หมายเลยไปถึงว่าต้องเจาะจงให้เกิดผลเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นโดยเฉพาะอย่างเช่น กระทำ "โดยเจตนา" จงใจมีความหมายกว้างกว่าเจตนาออกจากผู้กระทำจะกระทำโดยจงใจแล้ว อาจต้องรับผิดชอบฐานละเมิดแม้จะไม่ได้กระทำโดยจงใจ แต่มีความประมาทเลินเล่อ

ประมาทเลินเล่อในมาตรา 420 นี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัตินิยามไว้ ดังนั้น อาจต้องเทียบเคียงกับการกระทำโดยประมาทในทางอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 59 วรรค 4 หมายถึงการกระทำโดยไม่จงใจ แต่กระทำโดยขาดความระมัดระวังซึ่ง บุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเท่ากับ บุคคลที่อยู่ในภาวะเดียวกันกับผู้กระทำพึงใช้ความระมัดระวังได้แต่ผู้กระทำหาได้ใช้เพียงพอไม่

3. โดยผิดกฎหมาย หมายความว่า กระทำลงโดยไม่มีอำนาจหรือไม่มีสิทธิหรือทำโดยมิ ชอบด้วยกฎหมาย แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ถ้าผู้กระทำได้ ทำต่อบุคคลอื่นจนเขาเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกระทำนั้นก็เป็นละเมิดได้ ตัวอย่าง ก. จงใจขึ้นไปนั่งบนหน้าหม้อรถยนต์ของ ข. แม้ความเสียหายไม่เกิดขึ้นจนเห็นประจักษ์ แต่การกระทำของ ก. ก็เป็นละเมิดได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดอย่าง ชัดแจ้ง การกระทำผิดกฎหมายนั้นย่อมเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายอยู่ในตัว

ถ้าผู้กระทำมีอำนาจทำได้โดยอาศัยสิทธิตามกฎหมาย เช่น เป็นเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติ หน้าที่ตามกฎหมายหรืออาศัยสิทธิในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลหรืออาศัยสิทธิใน ในฐานะเป็นคู่สัญญา แม้ไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำโดยใช้อำนาจโดยชอบดังกล่าว ข้างต้นก็ไม่เป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ดีควรสังเกตว่า การกระทำโดยอำนาจที่กฎหมายบัญญัติรับรองไว้แต่มุ่งหมายให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็เป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมายด้วย เช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 421

4. มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ความเสียดังกล่าวนี้ต้องแน่นอนพอที่จะเป็นมูลให้เกิดการชดใช้ทดแทนกันได้ มิใช่เป็นความเสียหายที่คาดหมายว่าเกิดหรือน่าจะเกิด

5. มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล การกระทำอันเป็นละเมิดนั้น แม้ว่าจะได้กระทำลงจนครบองค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ตาม แต่หากโจทก์ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าผลเสียหายที่โจทก์ได้รับเป็นผลจากการกระทำของจำเลยแล้ว ย่อมเอาผิดกับจำเลยไม่ได้

เมื่อมีการกระทำอันเป็นละเมิดแล้ว การชดใช้เยียวยาความเสียหายอันเกิดแก่การละเมิดนั้น ต้องพิจารณาในส่วนของว่าด้วยค่าสินไหมทดแทน ซึ่งศาลเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน และโจทก์มีหน้าที่นำสืบแสดงว่าตนได้รับความเสียหาย แม้ว่าความเสียหายนั้น โจทก์ไม่อาจจะนำสืบได้ว่าเป็นจำนวนเท่าใด ศาลสามารถจะกำหนดให้ได้ โดยอาศัยพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำละเมิดของจำเลย และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา แต่หากโจทก์ไม่สามารถสืบได้ว่าตนเสียหายเนื่องจากการกระทำของจำเลยแล้ว ศาลก็ไม่อาจพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบได้

การแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแสดงตัวบุคคลของผู้อื่นโดยทุจริตนั้น จะเป็นการกระทำละเมิดซึ่งก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนการกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่จะได้นำมาวิเคราะห์ในบทต่อไป